

A' ROMAI TSASZARI ES AP. KIRALYI FELSEG-
NEK KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

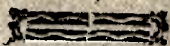
Indült BÉTSBÖL Szeredán 17. Septemberben 1788.

A' Fő-hadi-tanáts' jelentései így vágynak:

(**)

A z Erdélyi Tábor Szállásáról Talmátsról Sept. 3-dikán költ; Generál Rall jelenti; hogy az Ojtozi kapunál álló Sergeinket Sept. i-sőjén az ellenség igen nagy számmal meg-támadta; harmadfél óráig a' miéink ellent állottak; de a' nagy erő-től nyomattatván azután hátra húzták magokat: az ellenség pediglen a' mi Kontumátsunk mellett Táborba szállott. Ezen tsata iránt bővebb tudósítást várunk. — — A' Gémeji és Bozzai kapunál is ismét

mutatta magát az ellenség; de még eddig azoknál semmi nevezetes nem történt. — *A' Bánátusi Tábor Szállásáról Fenesről Sept. 6 dikán költ:* „Sem az ellenségnek, sem a' mi Bánátusi Táborunknak fekvése a' múlt jelentéstől fogva ezen napig nem változott. — *A' Pántsovában álló Generálmajor Lilien* jelentése szerént, az ellenség *Kullisch* Várát el-hagyta, minek-utánna a' Várnak régi kö-falából alája ásás által két darab le-döntetett volna; a' Szemendriánál fekvő Táborjokot-is a' Törökök fel-szedték, kunyhóikat el-égették, a' Szemendrián hátul lévő hegyen által költöztek, és így azon egész vidéket el-hagyták. — Ő Felsege az Illyriai Határnokok Kapitány-nyát *Mahovátzol*, a' Veteráni Barlangban véghez vitt vitézségeért, azon Regimentben Májorrá tette. — *A' Dubitzánál fekvő Táborból Sept. 5-dikén költ:* „Hogy a' Tóth-országban lévő Generál Gróf *Mitrovskiki*, a' Horváth-orzági Táborral edgyezőleg dolgozhassék; ezért ő Felsege az említett Generált, Generál Báro *Laudonnak* keze alá rendelte. — A' Kofzarátsi hegyeken táborozó *Trávniki* Basának nyughatatlanítására, Feldm. Báro *Laudon* Aug. 28-dikán, Generál *Mitrovskit* el-küldötte, hogy a' Száván egy hidat tsináljon, olyan helyen, a' hová a' Török *Grádiskai* ágyuk el-nem szolgálnak; azon hidnak végeit Sántzokkal erősítse-meg; és azon olykor által-menvén, a' *Grádiska* mellett fekvő Török Táborra rá-ülsön. Mihelyt ezen hid el-készült, mi-nyárt a' Generál *Mitrovskiki* rendeléséből Septemb. 1-sőjén *Obestier Kvosdánovits* 4 osztály gyalogsággal; és 150 Szabad-sereghez tartozó Bosnyákokkal útnak indult: itten az előjáró Serget vezette a' Gra-

áiskáner Májor *Bréschern*, ezen említett Serget nyomba követte a' *Gyulai Sámuel* Regementjébéli Oberflájdinánt *Pongrátz* ugyan 3 osztállyal és némely Szabad-fergesekkel. Által-mönyén ezek a' hidon, 8 óráig tett útozások után, Sept. 2-dikán Obester *Kvosdánovits* az ellenség Táborát, mely mint egy 700 Spáhilok által őriztetik vala hátulról, megtámadta; ugyan azon időben Oberflájdinánt *Pongrátz* Grádiska Várán fellyül ezen Tábornak edgyik szárnyára ütött: a' Törökök igen vakmerő-képpen ellent-állottak, Obester *Kvosdánovits* ellen 3-szor, az Oberflájdinánt ellen pediglen 4-szer ujjították-meg a' tsatát; de a' mi Sergeink olyan derekason megtartották a' rendet, hogy nagy erővel-is a' Törökök azt sohólt meg-nem bonthatták, e' szerént mind két részről nagy állhatatossággal viaskodtak mind addig, mig végre a' Törökök minden-felől vízfzaveretvén meg-futamtattak. A' tsata helyén 50 Törökök maradtak halva, ezen-kivül a' *Scharanliai* Basa-is, a' kinek keze alatt két ló-fark Zászlók valának, el-ejtetett; sokan közüllök sebeket vittenek-el: a' Basának Sátora, fegyverei, lovai, az egész Török Táborral edgyütt a' mi katonáinknak általengedetttek préda nyereségük. Részünkről estenek-el tsak 4, sebesültek 7, és el-fogattak 5 köz-legények. Generál Gróf *Mitrovszki* nagyon meg-dítsérte ezen két elől-járókat *Kvosdánovitsot* és *Pongrátzot*, nem külömben Májor *Bréschern*-is. — Ezen részünkről szerentséfen történt tsata által, el-érte Feldm. Bárá *Laudon* a' *Travnyiki* Basa iránt való tárlját-is; mert ezen Basa meg-értvén, hogy a' Grádiska

diska mellett lévő Sergei meg-verettek, maga Tá-
 Táborát fel-gyújtatván, Sergeinek egy részével Bá-
 nyaluka-felé el-takarodott: más részét pediglen az
 Adjutántjának keze alatt Predor-felé küldötte. —
 Török Dubitzának kö-falai mióta a' mi hatalmunk
 alá estenek, ismét a' mennyiben lehet földoztatnak;
 hogy avagy tsak egy Batationt lehefsen beléje őri-
 zetre tenni. — *Az edgyesült Tábortól Jafsiból Sept.*
4-dikén költ: Minek-utánna a' Generál Splényi keze
 alatt lévő Tábor Hertzeg Kóburg által meg-szaporitta-
 tott vólna, Aug. 30-dikán tett rendelése-szerént *Sztro-*
jeftiből meg-indult, és még azon napon *Onestiig* elő-
 mozdult; ugyan azon időben az *Erdödi Húszárok*
Obesflájdinántja Képiró mintegy ezer főből álló Se-
 reggel *Herlenből* meg-indulván; *Beletseftihez* érke-
 zett, a' hol mintegy 7-ezerből álló Török Serege
 talált, kik ottan Táborba valának szállva. Az O-
 berflájdinánt *Képiró* ezt látván; mingyárt küldött
 Generál *Splényihez* segítségért, de minek-előtte a-
 zon segítség meg-érkezett vólna, Aug. 31-dikén ko-
 ránt reggel a' Törökök az Oberflájdinánt *Képiró*
Húszárjaira rá-ütöttek, azt minden-felől körül-venni
 igyekeztek és dühöfsen ostromolták: az *Erdödi Hú-*
szárok azon sokkal számofabb ellenségnek olyan
 vitézül ellent állottak, hogy az ő rendjeket a' Tö-
 rökök tellyességgel meg-nem bonthatták; sőt vala-
 hány felől a' Törökök őket meg-támadták, minden
 felől ő általok viszfza-verettek. Már kilentzedikszer
 ujjították vala-meg a' Törökök a' tsatát, midön a'
 Székely Húszárok *Obesflájd. Gróf Nemes* keze alatt
 segítségre érkezének; ezek hátulról olly nagy Vi-
 téz-

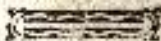
tézséggel tsapának az ellenségre, hogy a' már el-
 fáradott *Erdödi Húzárok* egészlen meg-ujjultak, és
 kétfzeres erővel előről és hátulról ugy meg-szori-
 tották az ellenségnek előttök való részét, hogy an-
 nak rendei meg-bontotván egészlen meg-futamttak
 és Jafsi-felé nagy siettséggel el-szaladtak. Ezen sza-
 ladó Törökök ugy el-töltötték Jafsi Várofsát féle-
 lemmel és rémuléssel, hogy az ujj Hospodár *Mano-
 le*, a' Tatárok' *Khánja* és még két ott lévő Basák,
 a' kezek alatt lévő meg-ijedett Néppel, és a' Város-
 nak minden lakósaival edgyütt a' Városból ki-köl-
 töztek és azt üressen hagyták, magok pediglen *Mo-
 hareftibe*, mely 4 órányi járó föld Jafsin alól a'
 Prúth vize mellett, szaladtak. Ezen *Beletzestinel* e-
 fett tsatában az ellenség részéről 700-an estenek-el;
 28-tzat pedig és 3 Zászlókat a' miéink el-fogtanak:
 a' mi részünkről el-esteknek és sebeseeknek számát
 még ezen jelentésnek el-indításkor nem lehetett
 meg-határozni, hanem közelebből leendő jelentés-
 ben fog találtatni. — Ezen tsata után Generál *Splé-
 nyi* Sept. 3-dikán *Jafsiba* Sergével edgyütt bé-köl-
 tözött; a' Muzka Vezér B. *Elpmt*, a' maga Sergé-
 vel az alatt *Holboka* felé nyomúlt vala, hogy ha
 az ellenségnek valamely része Jafsi körül maradott
 volna, azokra üthessen: itten Generál *Elmpt* az út
 félen 20 haldokló és rész-szerént holt Törököt
 talált, kiket az ellenség szaladásában itten hagyott
 vala. — Az ellenséggel edgyütt Jafsiból az ottan
 lakós 'Sidók-is ki-szaladtak vala, de másod napon
 mintegy száz familiák ismét visszátértek, és a' Vá-
 rosba magok házaikba bé-kéredzettek. (**)

A Szebeni Levelek-szerént, a' múlt hónapnak 19-dikén 28 Arnótak, ez-előtt egynéhány elztendökkel ezen részekről Oláh-országba szökött némely Oláhoktól a' *Fogarasha* bé-vezéreltetvén, bé-ütének a' közelebb való faluba *Brazsába*: itt egynéhány házat fel-prédáltak, 10-et a' Lakólok közzül megöltének, 31-et magokkal el-vittének, és a' hegyekről és mezőkről ezeknek barmaikot el-hajtották. Egy Leánykát és egy nevedékeny fiutskát a' foglyók közzül *Kimpelungában* a' napokban 500 Oroslányos Talléron adának-el. De már Fő-Ispány *Brukkenthal* Ur itten olly rendeléseket tett (írja a' Szebeni Ujság-író) hogy ennek-utánna minden efféle ellenségeskedések el-távoztathatnak. — Azt írja a' Szebeni Ujság-író Septembernek 5-dikén, hogy ollyan szüz *Ménádia* a' Törököktől, mint Szeben, és hogy Generál Gróf *Vartensleben* máig-is nevei onnan a' Törököket. E' nagyon jó hír, köszönyük a' mi Tiszti társunknak ezen barátságos tudósítását; de reménylyük azonban, hogy megenged, ha azt írjuk, mint bizonyost, hogy az ellenség ezen Mező Várost már a' múlt hónapnak 28-dikán meg-szállotta vala, melyben mind a' Bétsi hadi-tábornáts, mind a' Budai és Pesthi Ujság-levelek bizonyosságink; innen Generál Gr. *Vartensleben* Ur el-ment, és az ellenség-is utánna egész *Teregováig*, melly 6 órányi járó föld *Káránsebeshez*; és mind ezeket legbizonyosobban egy a' múlt hónapnak 30-dikán költ *Káránsebesi* tudósításból tsalhatatlanúl tudjuk. Még pedig, midön Generál Gróf *Vartensleben* innen magát visszavonta, és az ellenség utánna nyomult

egy olly tsata támodott, (akár-ki mit mondjon) hogy az ellenségből 8000, a' miéink közzül pedig tsak egynéhány száz soha a' fegyver farkányát többé fel-nem húzza. Mikor ez esett, már a' körül fekvő Helységekben mindenek farkal állottanak vala a' magok hajlékjok-felé; azért azokban nem sok kár esett; a' Magazinumok-is már rész-szerént el-költeztettek vala, rész-szerént pedig, a' mit mezsze hirtelen nem vihettek, a' vízbe hányták és haszon vehetetlené tették vala, hogy az ellenség' éhes torkán semmit se segíthessenek. — — Azt nem kell gondolni ugyan, hogy a' Törökök a' hadi-dolgokban tsupa szamarak volnának; mert a' ki azt a' hadi-tsalárdságot meg-gondolja; mely-szerént a' Törökök a' Generál *Vartensleben* Spanyol-sorompóit meg-vették, és ötöt hátrálni kényszerítették, tsudálkozik ezeknek hadi-találmányokan. Ugyan-is (ezen meg-vétel már edgyik Levelünkben meg-volt írva) a' Törökök a' G. *Vartensleben* Spanyol-sorompók között lévő Sergeire ütven, minden 2 Török lovas között egy gyalog Jantsár vala a' 2 lóra fel-tsipez-kedve, kiknél egy egy Vas-horog lévén, midőn a' Lovasok sebes nyargalvást a' Spa. Sorompókig érte- nek volna, ezek a' Vas-horgot a' S. Sorompókba vetették; a' horognak pedig a' végén hosszsan nyúlt kötél lévén, és azokhoz Rivalyok fogva, a' Sorompót le-rántották. Ekkor ugyan a' Törökség el-szaladott, mihelyt a' Vas-horgokat a' Sorompókba be-lé vethette; de mig ezek tsak ugyan fel-állittathattanak volna néki került 6 annyi ellenség, mint a' G. *Vartenslebené* a' miéinknek, és el-vették a' helyet;

a' honnan az említett Vezér jobbnak ítélte hátrálást
 31-dik Augustusban *Szlutindig*. Azt tudjuk, hogy
 Felsege a' Nagy Táborral *Káránsebesnél* fekszik, és
 a' fő Tábori-szállás Lugosban vagyon, vagy leg-
 alább volt még 5-dik Septemberben, midőn ezen
 tudósítás költ vala. — A' Veterániai Barlang, mely-
 ből a' miéinket most közelebb a' Törökök ki-jöni
 kényszerítettek, egy olyan Duna partyában, rész-
 szerént a' természettől, rész-szerént a' mesterségtől
 készült kö-szikla üreg, melyben 2 — 3-ezer Nép
 mindenkor meg-vonhatta magát azon kívül, hogy
 azoknak ártalmokra senki sem lehetett; ők pedig
 a' Dunán járókat, hol a' Duna csak olly keskeny,
 hogy a' Mangallétából ki-lőtt gollyóbis-is az ott ha-
 jókázókat keresztül járhatja, mindenkor meg-aká-
 dályozhatták. (a' mint erről hátrább bővebben.)
 — — — Ennek a' Barlangnak mondom el-
 nyeresével meg-nyerték a' Törökök azt, hogy ők
 Oláh-országból eleséget és Tábori-készületek hozhat-
 nak a' Dunán a' Bánátusban lévén, minden aká-
 dály nélkül; más pedig ott, nints mód, hogy ke-
 resztül mehessen. Némely különös tudósítások olly
 hirt hoztanak vala, hogy az ezen Barlangból ki-
 hajtott Népünk közzül, ki-vévén Kapitány *Moha-
 vátz* Urat és 5 köz-legényeket, mind meg-körmé-
 tseltettek volna; de már ezt a' hadi-tanás tudó-
 sításaiból, a' közelebb költ Leveleinkben, más-kép-
 pen értettük. — Azonban panaszkodik a' mi Pe-
 sti Német Kurir mostoha testvérünk, hogy a' Báná-
 tusi Táborról az egynéhány napok alatt bé-jött egy
 másal ellenkező tudósítások közzül nem tudván
 mit irni, halgatni fog mind áddig, míg tökéletesen
 végre

végére járhat a' hireknek, mellyek lehetnek igazak? Mi mondhatjuk ezt Bétsben méltán; mert itt edgyik Kávé-házban ma egy pertz alatt mindent el vesztettünk, más pertz alatt a' más Kávéházban mindent kéttzeresleg visszanyertünk — és — de ki tudná elé-beszélleni! — Várjünk a' hirekkek; mert ezek még most ezer fejüek, mint a' Czigány látta farkas; de minden órán bizonyosokat irhatunk. — Hogy egész Septemberben éjjel nappal olyan ágyuzás légyen a' Bánátban, hogy a' körül 10 mértöldnyire fekvök-is irtozva halják, az igaz, és arról tudósítottunk; de bővebb le-írásit-is a' történeteknek minden órán meg-tudjuk. — Már a' *Svéd* nem tartatik tovább ellenségnek — ki hát a' fekete Tengeren (söt ha zöld, kék, Sárga-tenger vagyonis, azokon) Konstantinápolyig 's meg-vissza a' Gazdaszszony és a' Gazda? — az Orosz Tsászárné II-dik *Katharina*. Már Hertzeg *Kóburg* nyomúl Erdély-felé a' maga vállagotott Népből álló Táborával, és *Khotzim* az Orosz Vezér' kezére bizta, hol már a' mi ágyuzó hányásaink olly közzel vagnak a' Várhoz, hogy egy jó karú legény követ vethet bé a' Várba, és *Khotzim* nem-is sokáig állhatja már-ki a' tüzet. Mit félünk hát? hiszem 50 ezer Magyar vólt már egyszer *Váránál* Táborban, még pedig ollykor, mikor a' fegyver sem olly módal sült-el mint most: és egy Barát vólt a' Vezérek. Most van *Laudonunk*, Hertzeg *Kóburgunk*, Generál *Vartenslebenünk*, *Fábrisunk*, *Splényink*, *Alvintzink* és *Fábrink*. Van egynéhány 100-ezer tanult fegyveresünk; semmit nem félhetünk! Ha mi a' Török' karát

kárát vélszük gondolóra, to-szerte több az a' miéink, nél — — tsak hogy a' miéink sokkal jobban a' szivünken fekszik, 's azért tetszik olly szörnyünek. — Azt irják a' Horváth-orzági szélekről: „ hogy miótától fogva a' mi Atyánk *Laudon* ide érkezett, az óltától fogva a' félelem innen által-költezett *Bosznia*ba. *Dubitzát* már meg-vettünk, és most minden romladazott falait építjük, hogy 2 Batalion katonáinknak benne bátorságos helyek lehessen. — — *Novi* a' *Laudon* ostroma alatt vagon. — Ugyan ezen Táborbéli Obester *Péhdárnikh* 3 apró Várotskákot u. m. *Isatsits*, *Sturlits*, *Ofztroszat*z el-foglalta. A' Törökök *Bosznia*ban mennek haza-felé, és hadják ott a' magok Táboroikat.

Peselenekről! Septembernek 3-dikán költ Level:
 Kedves Barátom! A' Törtsvári Palsusnál Aug. 26-dikán esett tsatában, a' Törökök el-vitték 3 ágyúinkat, 6 puska poros szekereinket tüzi-töltéssel terhelve. *Damo Székely Húszár Kapitánynak* két lovát a' legénnyivel edgyütt; edgyik lován volt 1200 forint Tallér-pénz Regiment pénze, ezt-is el-vitték: *Gróf Gyulai Kapitánynak* két lovát, *Bayer* fő Hadnagynak 2 jó lovait legénnyivel és minden Bagáfiával edgyütt: itt az el-esteknek száma tsak a' Húszárok résziről én ugy tudom 41-re megyen, a' sebeseké pediglen 18-ra *Gróf Gyulaival* edgyütt. Ekkor *Braşóban* a' *Bartzán* és *Háromszéken* olyan rémülés volt, hogy a' Népnek nagyobb része az erdökre szaladó-félben vala. — — A' *Bozzai* kapura Aug. 30-dikán ismét el-jöttek vala a' Törökök, de a' *Gyulai* Regimentjéből két köz-legény el-szökvén,
 midön

midőn már az ellenség az úgy nevezett Király tetőre meg-érkezett volna, ezen két szökött katona meg-beszélte nékik, hogy a' mi Népünk nagy erővel vagyon, sok Húszárok és Dragonyosok készen várják őket; sőt olly szándékkal vagynak, hogy meg-se várják a' Bozzán, hanem elejekbe jöven meg-üt-közzenek; ezt hallván a' Törökség, nem bátorko-dott közelebb jöni, hanem onnan a' Király tetőről visszafra tért. — — Említésre méltónak tartom azt, hogy a' közelebb múlt Bozzai tsatában, a' többek között el-fogtak volt a' Törökök egy *Bikfalvi Zól-táni Sigmond* nevű gyalog katonát; ezt ők *Vallin-ban* addig verték és kinozták, míg Török szolgál-tot vétettének véllé, sőt Zászló-tartójoknak tették, egész testét meg-beretváltván Török köntösbe öltöz-tették: így volt közöttök mind addig, míg edgyik éjtszakán azon kötelet, melyel a' mellette aluvó Tö-rökhöz vala kötve, el-vágta és haza szökött; ma-gam-is beszéltem véllé Brásóban, és azt mondja hogy *Vallinban* 40-ezer Törökök vagynak. — Bé-nem jöhetvén a' Törökök a' Bozzán, más-felől meg-hallották, hogy az *Ojtozi* kapunál igen gyenge őri-zet vagyon; azért tegnap-előtt ugymint Sept. 1-ső napján az *Ojtozra* rá-ütöttek, *Obester Horvátot* a' véllé lévő 4 Kompániával úgy visszafra-verték, hogy *Kézdi-Vásárhelyig* kellett magát hátra húzni, vagy talám *Osdoldig*, és még ott sem volt bátorságos meg-maradása: itt még nem tudom részünkről men-nyi kár esett, hanem két ágyuinkot a' Török el-vette, az *Ojtozi Kontumázt-házakot* el-foglalta és oda meg-telepedett, sőt a' mint bizonyoson beszél-

lik *Boretzket* el-égette, a' körül belől lévő Faluk-ig mind üresen maradtak, a' Nép bellőlök az erdök-re szaladott: nem különben *Kézdi-Vásárhelyről* is, söt *Háromszéknek* nagy részéből így el-szaladozott a' Nép. Itt nagy rémülés van Kedves Barátom! A' Férjfiak a' Táborba vagynak, a' gyáva Afzfonyok és gyermekek gabonájokat a' mint lehetett bé takarították; már most sem ki-nem tsépelhetik sem hasznát nem vehetik, hanem minden reménység nélkül oda hagyták és el-szaladnak. A' Törökök szüntelen szaporodnak, most-is Havas all-földére 1400 Jantsárok érkeztek, nekünk pedig sohonna semmi segittségünk nem jö, ha-tsak az Isten nem könyörül! Élj sokáig Kedves Barátom, az Ojtozban el-eseteknek számát mihelyt meg-tudom ha élek meg-írom Te-néked.

Edgy Hazánkat illető F. Rendelés.

Ö Felsege, méltoztatott a' külömb-külob-féle Hit meg-hólt *Sorsofinak* el-temettetésekre nézve, minden-féle történetekben, a' melyek tsak magát elő-adhatták, ilyen következedő rendelést tenni 1-szor: Mindenütt, valahol tsak valamely Vallás-béli Gyülekezetnek eddig Temető-hellyek vólt: mint ennek-elötte, ezután-is szinte abban az állapotban birhatják. — Ha pedig. 2-szor: Valamely harmadik Hitnek *Sorsofinak* tulajdon Temető-hellyek nintsen, tehát szabad lesz nékik abban a' más Vallás-béli félnek Temetőjébe temetkezni, a' mellyikbe akarnak, a' nélkül, hogy különösen valamelyikhez erőszakoson köteleztethetnének. 3-szor: A' hól valamely Vallás-béli Gyülekezetnek Tagjai meg-haloz.

lálóznak, és részekről semmi *Temető-helyek* nincsen, tehát a' más Vallás-bélieknek ott-lévő Temetőjökben temetkezhetnek, és a' leg-közelebb való Helységben-lévő Vallásokon való Pap tartozik körülöttek a' temetési hivatalt véghez vinni. De ha annak oda vitetése késő volna, úgy köteleztetik az ott lévő Pap, a' hol öök meg-hóltanak, testeinket a' Temetőre ki-kisélni. — Azonban. 4-edszer: Kinek kinek szabados a' magá Vallásának, mind szokásfolyó szerint magát el-temettetni, mind pedig az ahoz tartozó jeleket Sirja-felett ki-tétetni, és annak a' Helységnek, a' hol meg-halnak, harangjait meg-húztatni, de úgy, hogy magoknak, és tulajdon Hiteknek Tárfainak valamely más Vallásnak Sorfójának botránkozására különös *Just* ne tulajdonítsanak. A más Vallásnak pedig Papja és Gyülekezete, a' melyhez tudni-illik a' Temető és harangok tartoznak, ebben semmi akadályt nem tehetnek, sem pedig azt az a' maga Sirja-felett tétett jelt, melyet már egyszer az Ország, a' Vallásoknak meg-különböztetésére szokásban vett, és a' mellyel a' meg-hólt is mint Vallásának jelül élt, nékie le-rontani nem szabad. És ha 5-ször: Vallásmely Gyülekezet, mely fok-féle Vallásnak Tagjaiból áll, u. m. *Katholikusból, Réformátusból, Lutheránusból*, és még a' nem edgyesített O - Vallásuakból-is, uj Temetőhelynek fel-állitásában gondolkodik, először a' Vármegyéknek Válaszját várja a' felöl, hogy egy közönséges Temető-hely fel-állithassék, ha szintén annak a' Gyülekezetnek nagy száma, és lakozó helyének természeti állapotja azt kíváná-is, hogy egy

nél-

nél több Temető-helyek légyenek. — Ha 6-todszor Két, vagy több Vallásbéli Félelkek egy közönséges Temető-hellyel rendeltetik, azon Vallásbélieknek szabad akarataikban áll, el-öföszák e' egy más között, vagy csak rendben, minden Vallás megkülönböztetése nélkül temetkezzenek. Ha pedig ezen meg-edgyezni nem tudnának, tehát a' Vármege által úgy kell a' dolgot el-igazítani, hogy a' minémű rendben meg-halnak, szinte olyan rendben egymás-mellé tétessenek. 7-tedszer: A' meghalálazott személynek tulajdon Vallásánál Temetőbéli fogvatkozása miatt, mint eddig, ezután-is szabad lesz az ő Vallásához leg-közelebb való Temetőbe temetkezni. 8-adszor: Más Vallásuoknak, mellyek az Országba el-szenvedtetnek-el, mellyekhez tartoznak a' Unitárióusok-is utazó meg-halálazott Tagjai, temetkezhetnek azon Helységnek, a' hol meg-halának Temetőjében, ámbár különböző Vallás-Félelkek köz, vagy csak egyhez tulajdon-képpen tartozik, és a' Temetési dolgot annak a' Helységnek jelen-lévő Papjának kell végbe vinni. 9-edszor: Azt pedig a' Józan-okofság mutattya, hogy a' Temető-helyekkel, a' meg-nevezett módon való fel-állításaiban, az egélség' fen-tartásának rendét meg-kell tartani. *Költ 12-dik Aug. a' Királyi helytartó Tanácsról. Gróf Zichy Károly, és Holtzman Antal.*

A' Veteráni Barlangjának le-írása.

Az úgy nevezett Veteráni barlangja, egy kősziklában a' természettől-készített ürekség, mely a' Tömösvári Bánátusban *Plavifovitz*a és *Ogradina* nevű faluk között, a' Dunának egynéhány öljői magos.

magasságu meredék kőszikla partjában a' Dubovai hegy oldalában vagyon; ezen helyen a' Dunának partja edgy órányi hosszúságra mind járhatatlan kő-szihlából áll. Ezen barlangnak benn olyan tága-sága vagyon, hogy edgy egész Regiment benne el-férne; a' szája vagy ajtója mintegy 2 ölnyi tága-ságu, és vagyon mintegy 7 ölnyi magasságra a' Duna vizén fellyül a' meredek kő-szál-oldalában, úgy hogy csak lajtorján lehet a' hajóból fel-hágni. Ezen barlangot egyébbkor az ottan hajókázók ész-re sem vennék, minthogy a' bokrok bé-szokták a' száját nöni, ha a' jártasabb hajósok ezt mintegy ritkaságot az ujjabb hajókázóknak meg-nem mutatnák. A' Duna vizére ki-néző ajtóján kívül; még egy keskeny meredek lyukon lehet ezen barlangba a' Dubovai hegyről menni, vagynak ugyan a' barlangnak belső rendezetlen bóltján több lyukat-is, a' hegy-tetejére, mellyeken a' barlangban tett tűznek fűtje, mint valamely kéményeken ki-szokott menni, de ezek járhatatlanok. Nevezetes az: hogy a' Duna vize itten Plavifovitzá falun fellyül, ezer ölnél szélesebb, a' barlang tályán pediglen a' kő sziklák között úgy öszve-szorul, hogy az egész Duna vize csak 42 ölnyi szélelségű; ellenben a' mélysége a' kilentzven ölet-is fellyül haladja: és így ezen barlangból a' Dunán fel 's alá járó hajókat csak apró fegyverekkel-is lehet lövöldözni. Ezen barlangnál a' régibb Török háaorukban a' Törökök kettős nagy lántzokkal a' viznek színét keresztül kötötték vólt, hogy semmi hajó ottan ne járhalson; melly temerdek nagy lántznak edgy darabja a' Bé-

tsi fegyveres házban, más darabja pediglen a' Bu
 dai Várban emlékezetnek okaért mái napig-is tar
 tatnak. A' Barlangon alól egy fertály órányi járó
 földel kezdődik az a' nevezetes út, a' melyet a'
 hajó húzók számára hajdon *Trajánus* építettett volt,
 nem pedig arra, hogy a' *Trajánus* hidjára járhas
 sának rajta, mert a' hid 8 órányi járó földel volt a'
 lóll ezen *Trajánus* újtán. *Ográdináig* fel-felé be
 kekségnek idején mind a' mi hajóink, mind a' Tö
 rököké a' Bánátúsi parton húzatnak, otteñ pedig
 jen a' hajó-húzók által-költöznek a' túlsó partra,
 egy két ölnyi hosszúságu, és ugyanakkora széles
 ségü kö-sziklának sima tetejére, melyre igen bajosan
 lehet a' hajóból fel-hágni: ezen simi tetejü kö-szi
 kla mellett emelkedik egy meredek kö-szál, mely
Trajánus táblájának vagy asztalának nevezetik. E
 zen kö-szálak-is a' teteje meg-vagyon limitva, a'
 oldalán pediglen a' természeti eleven köre Romai
 kö-faragással metzetti egy négy szegeletü jeles tá
 fraságokkal körül vétegetett tábla, a' melyen a' Ro
 mai irásnak egy részét lehet máig-is látni; de mint
 hogy alája a' hajósok tüzet szoktának tenni; tehát
 a' füst által meg-feketédett: a' mennyit ezen irás
 ból fel-érthettek a' hajósok már azt tsintalanságból
 úgy meg-sértegették, hogy szintén olvashatatlan;
 ezen 3 felső rendek még olvashatók. *Augustus Ce
 sar Divi Nervæ Filius Nerva Trajanus &c.* Ezen
 helyen felyül kelletik a' hajósoknak egy órányi já
 ró földig, egy röfnyi széleségü kö-sziklába vágott
 ösvényen fel-húzni hajóikat; mely mintegy 8 ölnyi
 magólságra emelkedett a' Duna-vizén fellyül: ezen
 ösvény mindenütt ilyen keskeny és a' járásra fé
 lelmes; sőt a' régiség és vízontogságok által fo
 k helyeken szintén járhatatlanná lett.